

20 år sedan olyckan

Svensk läkare har skrivit en bok om giftkatastrofen i Bhopal

För 20 år sedan kom stora mängder vatten in i en tank med 43 ton metylisocyanat vid Union Carbides växtbekämpningsfabrik i Bhopal i Indien. Den häftiga kemiska reaktionen ledde till att ett giftmoln långsamt spred sig över staden. 8 000 människor beräknas ha dött den första veckan.

|| Sedan dess har ytterligare 8 000 avlidit i följsjukdomar, konstaterar den svenska läkaren Ingrid Eckerman i sin bok »The Bhopal Saga – causes and consequences of the world's largest industrial disaster«.

Hos de ännu överlevande finns en ökad sjuklighet: Fibrotiska lungor som i vissa fall ger hjärtsvikt, tuberkulos, cancer, infektionskänslighet, symtom från mag-tarmkanalen och från nervsystemet. I molnet fanns förutom metylisocyanat också cyanid och andra giftiga gaser, de flesta så tunga att de trängde undan syret i luften.

De drabbade bodde i det tätbebyggda området av Bhopal där fabriken, mot reglerna, var belägen. Två tredjedelar av stadens då 800 000 invånare exponerades för gaserna. De flydde i riktning bort från fabriken, men vad de inte visste var att vinden drev giftmolnet i samma riktning. De visste inte heller att en våt duk framför näsa och mun kunde ha skyddat dem.

Internationell medicinsk kommission

Ingrid Eckerman intresserade sig för folkhälsofrågor redan på hemmaplan, gick Nordiska Hälsovårdshögskolans kurs i internationell hälsa och kom sedan att ingå i en internationell medicinsk kommission om Bhopal.

De övriga läkarna utförde somatiska undersökningar på överlevande i Bhopal, vilket presenterats i flera vetenskapliga artiklar. Ingrid Eckerman gjorde en halvkvantitativ intervjustudie där resultaten kunde presenteras omedelbart. I Sverige fick hon sedan ett stipendium som ledde till ny Bhopalresa, och sedan dess åker hon dit varje år.

– Jag började läsa och samla material för att så många rykten var i svang. Genom att analysera alla kända fakta med metoden Logical Framework Approach (LFA) kom jag fram till att det fanns två ansvariga parter för att katastrofen blev så stor: Union Carbide och indiska re-

FOTO: JAN HÅKANSSON

Den 3 december var Ingrid Eckerman tillbaka i Bhopal, där årsdagen av katastrofen högtidlighölls med demonstrationer, miljöseminarier och andra evenemang.

geringen. Detta blev en uppsats för Nordiska Hälsovårdshögskolan som ledde till en Master of Public Health.

Ingrid Eckerman är nu medicinsk rådgivare vid Sambhavnakliniken som arbetar med de mest skadade bland de överlevande. Här kombineras västerländsk medicin med yoga, massage och ayurvedisk medicin (en mångtusenårig indisk medicin där behandlingen med örter och metaller utformas inte bara efter patientens symtom utan också efter en personlighetsdiagnos).

– Jag tror konceptet skulle fungera på patienter med diffusa symtom här hemma också, men det betyder inte att jag utan urskillning vill ha in sk komplementär medicin i den svenska vården. Däremot kan vi ta till oss en del av alternativmedicinens grundtankar, som att lyssna på patienterna, röra vid dem... ja, sådant som är evidensbaserat när det gäller patienternas upplevelse av hälsofrämjande vård.

Sambhavnakliniken kom till tack vare den engagerade indiske ingenjören Satinath Sarangi, vars kontakter i USA och England regelbundet ordnar insamlingar. Dit kommer unga läkare och andra volontärer från hela världen för att hjälpa till. I staden finns ännu ett sjukhus avsett för överlevande från katastrofen, byggt för pengar som frigjordes när Union Carbides aktier såldes.

– Men det blev ett högspecialiserat sjukhus som inriktar sig på överklassen,

Material som inte rymdes i rapporten för Nordiska Hälsovårdshögskolan som i sin tur ledde till en Master of Public Health finns i boken som ges ut av det indiska förlaget Orient Longman på 20-årsdagen av katastrofen.

säger Ingrid Eckerman. På de åtta minikliniker som efter hand har byggts runt omkring fungerar det bättre.

Ifrågasätter den kemiska industrin

Med sin bok vill Ingrid Eckerman uppnå ökad medvetenhet om vår tids kemiska miljö:

– Ju mer jag sätter mig in i kemisamhället, desto mer ifrågasätter jag den kemiska industrin och dess effekt på vår hälsa. Starkt allergiframkallande isocyanater, dit metylisocyanat hör, finns i våra bilsäten och strykbrädor och frigörs när vi sätter på den nya spisen. Vi får så många kemikalier i oss att våra barn föds med gifter i sig. EU-kommissionens förslag till ny kemikalielagstiftning (REACH) har blivit urvattnat delvis på grund av lobbying från kemiindustrin.

Ingrid Eckerman är aktiv i föreningen Läkare För Miljön.

– Vi läkare har rätt stora möjligheter att påverka utvecklingen men vi tar dem inte till vara. Ett personligt engagemang i miljöfrågor blir ju också en påminnelse om hur vi själva lever.

Iréne Olsson

frilansjournalist

Fakta

500 000 människor, varav 200 000 barn, exponerades för gaserna vid katastrofen i Bhopal. De som inte dog direkt fick uttalade besvär från andningsvägar och ögon. Långtidseffekter är KOL, lungfibros med sekundär hjärtpåverkan och hornhinneärr. Frekvensen tuberkulos och cancer synes ökad. Symtom från matstrupe-magsäck är vanliga bland de överlevande, liksom neurologiska och psykologiska symtom.